

Peter Turtshchaninoff, stjóri í Norðurlandahúsinum:

Tað týdningarmesta við jólunum er at savna tey næstu rundan um seg

Finnar gera nógv burtur úr jólamatinum og hugnanum á jólum.

– Á jólum ræður um hugna sær saman, lesa, ganga túr ella bara vera saman, men góður matur skal standa á borðinum alla tíðina, sigur finnin Peter Turtshchaninoff, sum heldur jól í Føroyum fjórða árið á rað

Turið Kjølbro

Meðan Peter ger kaffi sessast vit um borðið heima hjá honum á Heygskróki í Havn. Hann hevur borðreitt við nýbakaðum jólabollum, siropokum, mandarinum og finskari sjokolátu, og meðan Peter knúsar kaffibønirnar, hann hevur fingið úr Finnlandi frá einum kaffibrennara, hann kennir, biða vit og skíma rundan um okkum.

– Finnum dárar alt sum er festligt, leggur hann fyr við í hesum prátinum, sum skal snúva seg um finskan jólahugna. Jú, vit vita, at finnar gera nógv burtur úr jólunum, og at nógvir serligir siðir eyðkenna hesu størstu høgtíðina. Og hóast hann hevur hildið jól í Føroyum, síðani hann kom higar fyri sløkum fimm árum síðani, heldur hann fast við partar av tradisjónunum í Finnlandi.

– Ein partur av sjarmuni við at vera burturi er at taka til sín tað, sum er vanligt í tí landinum, men tað eru partar av tradisjónunum í míni familju, sum eg ikki vil sleppa, sigur Peter, ið hevur fingið vitjan av mammuni, døtrunum Alex-

andru og Mariu við drongi. Hóast Peter Turtshchaninoff fer úr stjórasessinum í Norðurlandahúsinum til várs, er ikki vist, at hetta eru seinastu jólni hann heldur í Føroyum.

– Tað vóni eg ikki, og hvat eg finni uppá stendur opið.

Næstrækarleiki

Tað týdningarmesta við jólunum í Finnlandi er ikki gávur, men sjálvur hugnin á jólum, tað at familjan er saman og brúkar høgtíðina til at hugna sær saman.

– Á jólum ræður tað um at savna tey næstu rundan um seg, hugna sær saman við teimum, at spæla eitt-hvørt, lesa, ganga túr, ella bara vera saman. Tað er bannað at stríðast á jólum.

– Matur skal standa á borðinum alla tíðina. Tað hevur nógv størri týdning enn at geva og fáa stórar gávur. Ein partur av hugnanum er at bormini gera gávur sjálf og nógv verður gjørt burtur úr sjálvari innpakkingini, sigur Peter, sum sjálvur ikki ynskir sær tað stóra til jóla, tí hann eigur tað, hann hevur brúk fyri.

– Men bókur, hosur og sjokoláta koma væl við,

skuldi tað verið, sigur hann. Peter Turtshchaninoff sigur, at finnar hava tey í hugnanum á jólum, sum ikki eiga nakran góðan og sum einki eiga at halda jól fyri.

– Í Finnlandi kanst tú lata gávur og pengar inn anonymt, til dæmis til Frelsunarherin, sum eins og KFUK í Havn heldur jól fyri teimum, ið ongan hava at vera saman við. Og tað eru nógv, sum ikki eiga nakran góðan ella eiga eitt heim í Finnlandi. Á jólum eiga vit at hugsa um tey. Hetta duga vit ikki so væl longur. Tá ið eg var barn var eg altíð við ommu og abba mínum, tá ið tey lótu gávur og pengar til tey ognarleysu. So fekk eg tað í beinið, at tað eigur man at gera á jólum. Eg vil avgjørt viðmæla fólki at lata teimum, sum einki eiga, eitt-hvørt.

Heimskendur jólamaður

Finski jólamaðurin er heimskendur. Hann heldur til í einum býi beint við polarsirkulin, sum er bygdur bara til hansara og hesin býurin hevur kostað eina tveysiffræða miljónaupphædd at byggja. Múgvandi ferðafólk úr USA, Fraklandi og aðra staðni flúgva inn við Con-

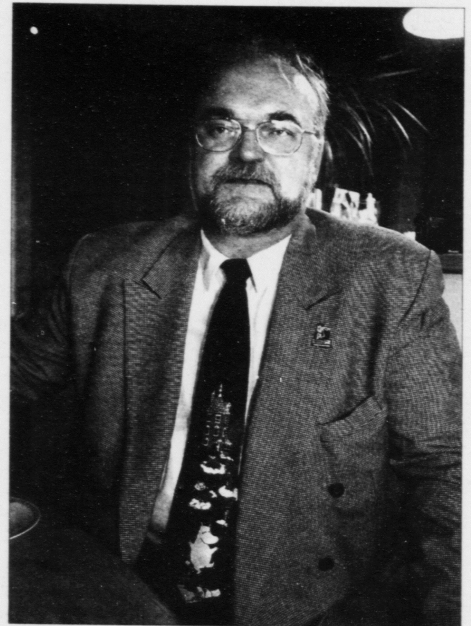
corde-flogfari at hyggja eftir honum. Og tey rinda stórar upphæddir fyri at sleppa at koyra við sletuni hjá jólamanninum, ið hevur reinsdjór spent frammanfyrir.

– Finski jólamaðurin er rættiliga serligur, hann hevur ein aldagamlan uppruna, men nú er hann broyttur til handilsliga Sankta Claus. Frammanundan hava vit nissur, smámen, vætrar og fyrr settu fólk mjólk og jólagreyt út á trappusteinin til teirra. Tað er eisini gamalt at geva smáfuglunum at eta úr smáum matgoymslum á jólum. Hjá børnunum er hetta ein rættiliga týdningarmikil siður og nógv hava eitt lítið fuglahús at seta út í kavan á jólum, har smáfuglarnir, sum eru nógvir í tali í Finnlandi, fáa ein góða bita, sigur Peter Turtshchaninoff.

Serligir matsiðir

Finnland er eitt stórt land og tað er ymiskt, hvat og hvussu nógv verður gjørt burtur úr jólamatinum. Ymskir siðir eru alt eftir hvar í landinum tú býrt ella hvørja trúargrein tú hoyrir til.

– Nógvir gamlir siðir eru heftir at matinum hjá finnum. Mín familja eftir jóla-

– Eg havi ongantíð smakkað so góða gás sum ta føroysku. Hon er nakað heilt fyri seg, sigur Peter Turtshchaninoff

Mynd: Jens Kr. Vang.

geddu jólaaftan. Gamalt er at fara út á ísín, bróta eitt hol í hann og so fiska eina geddu við einum og hvørjum fiskireiðskapi. Fiskurin verður fyltur við ísi og turkaðum blommum og stoktur í ovnum. Nógvir finnar, serliga tey sum liva av jarðbrúki og tey sum búa í býnum, eta skinku jólaaftan. Hetta er ein serlig skinka. Grísurin verður slaktaður síðst í november, hann verður hongdur upp í eina viku, skorin sundur og so verður skinkan við beini lögð í salt og salpetur, so leiðis at hon verður reyð. Ein dag áðrenn hon skal steikjast, verður hon tikin úr saltakanum og so verður hon stókt spakuliga. Ein nýggj tradisjón er at eta kalkun á jólum. Tað smakkar eisini sera væl, sigur Peter Turtshchaninoff, ið leggur afturat, at finnar gera nógv ovnrættir, røtur í skuffu, eplir í skuffu og so framvegis.

Eisini ganga teir høgt uppí jólabakstur. – Vit baka serligar kakur við turkaðari frukt, berum

og øðrum umframt smákøkur í ymskum formum.

Fríður lýstur

Ein siður, ið er rættiliga hugvekjandi, er, tá ið býrádsformaður jólaaftansdag á middegi lesur upp úr einum brævi frá 1100-talinum – á eini balkong í Turku í Åbo. Meðan eru kórsangur, sálmar og hornblástur at hoyra.

– Hann lýsir fríð yvir jólini, og øll tey, sum bróta lógina millum jól og nýggjár, fáa tvífaldaða revsing. Tað heldur fólki frá at gera nakað tey ikki eiga, og tað haldi eg er ein góður siður. Henda serimontin verður send beinleiðis í sjónvarpi og í okkara familju plaga vit at drekka eina skál hesa hátíðarlígu løtuna, sigur Peter Turtshchaninoff.

– Jólaaftan verða ljós tendrað á grövunum á kirkjugarðinum kring landið. Tað er ein sera vøkur sjón, tí ofta kavar tað á jólum og tað er sera hugnaligt at siggja kavaflykurnar í ljósinum. Jólarmorgun verður farið tíðliga í kirkju og á smábýgd verða elliskavasleturnar tiknar fram jólaaftan, har fólk koyra í kirkju við rossum spent frammanfyrir.

– Tey ortodoksku og tey lutheransku halda jól ymiskt. Tey ortodoksku fasta 40 dagar fyri jól, tað vil

– Finnum dárar alt sum er festligt, sigur Peter Turtshchaninoff
Mynd: Jens Kr. Vang